

Åklagarmyndighetens författningssamling

Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om ledning av förundersökning i brottmål

ÅFS 2005:9

Utkom från trycket
den 15 november 2005

beslutade den 15 november 2005.

Åklagarmyndigheten föreskriver följande med stöd av 3 § förordningen (2004:1266) med instruktion för Åklagarmyndigheten och meddelar följande allmänna råd.

Föreskrifterna och de allmänna råden har utarbetats i samråd med Rikspolisstyrelsen. Rikspolisstyrelsen har i Rikspolisstyrelsens författningssamling (RPSFS 2005:11, FAP 403-5) utfärdat likalydande föreskrifter och allmänna råd.

Allmänt om ledning av förundersökningar

1 § Vid tillämpningen av 23 kap. 3 § första stycket rättegångsbalken skall vad som anges i denna författning gälla.

Det som anges i denna författning gäller även utredningar rörande brott enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LuL), utom såvitt avser föreskrifterna i 8 § 1.

Allmänna råd

Enligt 32 § LuL gäller bestämmelserna om förundersökning i 23 kap. 3 § rättegångsbalken i tillämpliga delar beträffande en sådan utredning som avses i 31 § LuL. Detta innebär att fördelningen av ansvaret för sådana utredningar följer samma principer som gäller vid fördelningen av ansvaret för ledningen av förundersökningar. Den närmare fördelningen av ansvaret för ledningen av förundersökningar som anges i denna författning gäller, med undantag för 8 § 1, därför också vid utredningar enligt 31 § LuL.

Att 8 § 1 undantas innebär endast att ansvaret för en utredning enligt 31 § LuL inte med automatik skall övertas av åklagare när någon under femton år skall höras. I sådana situationer gäller att ansvaret för utredningen fördelas efter de bestämmelser som i övrigt anges i denna författning.

2 § Har anmälan om brott inkommit till Åklagarmyndigheten och har åklagare beslutat att inleda förundersökning, får åklagaren överlämna till polismyndigheten att leda förundersökningen om saken är av enkel beskaffenhet och åklagaren inte av annan anledning som anges i denna författning skall leda förundersökningen.

3 § Om det vid tillämpningen av denna författning uppstår delade meningar mellan polismyndigheten och åklagaren om vem som skall leda en förundersökning, skall saken avgöras av åklagaren.

Brott där saken skall anses vara av enkel beskaffenhet

4 § I fråga om förundersökning avseende brott som har tagits upp i *bilagan* skall saken som regel anses vara av enkel beskaffenhet. Förundersökningen skall i dessa fall, med de undantag som framgår av 5–8 §§, ledas av polismyndigheten.

Förundersökningen skall ledas av polismyndigheten även i det fall åklagaren avseende annat brott än de som anges i bilagan funnit att saken är av enkel beskaffenhet.

Allmänna råd

Även beträffande brott som inte anges i bilagan kan omständigheterna i det enskilda fallet vara sådana att saken bedöms vara av enkel beskaffenhet och att polismyndigheten därför bör ansvara för utredningen. Åklagaren bör i dessa fall redan inledningsvis, efter samråd med polismyndigheten, göra en bedömning i frågan om vem som skall vara undersökningsledare.

Undantag

Förundersökningen skall ledas av åklagaren

5 § I fråga om förundersökning mot den som inte fyllt arton år finns bestämmelser i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare som innebär att åklagare i vissa fall alltid skall leda förundersökningen. I 5 kap. polisförordningen (1998:1558) finns bestämmelser som innebär att förundersökning mot anställd inom polisen i allmänhet skall ledas av åklagare.

6 § Åklagare skall leda förundersökningen

1. när brottet innefattar våld eller hot om våld mot närstående eller tidigare närstående person,

2. när brottet har rasistiska eller främlingsfientliga motiv eller beror på målsägandens sexuella läggning eller trosbekännelse eller

3. när målsäganden vid tiden för anmälan var under arton år och brottet riktas mot målsägandens liv, hälsa eller frid och det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader.

Om polismyndigheten har inlett förundersökning skall denna snarast överlämnas till åklagaren.

Allmänna råd

Med närstående i 6 § 1 avses detsamma som i 4 kap. 4 a § brottsbalken.

Förundersökningen skall övertas av åklagaren

7 § Åklagare skall överta ledningen av förundersökningen

1. när det under förundersökningen krävs en åtgärd av domstol, t.ex. förordnande av offentlig försvarare, målsägandebiträde, särskild företrädare för barn eller utseende av sakkunnig,

2. när det kan bli aktuellt att göra en framställning om utlämning eller överlämnande, att begära eller lämna internationell rättslig hjälp i brottmål eller att överföra lagföringen till annat land,

3. när fråga om bevistalan aktualiseras eller

4. när brottet är svårbedömt eller det annars med hänsyn till utredningens art är påkallat att åklagaren leder förundersökningen.

Allmänna råd

När åklagare har övertagit ledningen av förundersökningen enligt 7 § 1 endast på den grund att det finns anledning att göra anmälan om förordnande av offentlig försvarare eller målsägandebiträde bör åklagaren, sedan åtgärden har genomförts, återföra ledningen av förundersökningen till polismyndigheten.

Om polismyndigheten lägger ned en förundersökning i vilken det förordnats en offentlig försvarare eller ett målsägandebiträde bör åklagare snarast underrättas om beslutet.

8 § Åklagare skall överta ledningen av förundersökningen även

1. när någon som är under femton år skall höras under förundersökningen och utsagan kan antas få särskild betydelse för utredningen,

2. när den misstänktes psykiska status påtagligt kan antas avvika från det normala och svårare straff än böter kan följa på brottet,

3. när särskild åtalsprövning är föreskriven,

4. när en ansökan om besöksförbud har gjorts eller

5. när fråga uppkommer om användande av annat tvångsmedel enligt 24–28 kap. rättegångsbalken än husrannsakan som inte är av större omfattning, avspärning, förbud m.m. för säkerställande av utredning om brott, kroppsvisitation, kroppsbesiktning och beslag.

Allmänna råd

När ledningen av förundersökningen har övertagits av en åklagare enligt 8 § får åklagaren, sedan åtgärden som medfört att åklagaren inträtt som undersökningsledare har genomförts eller det av andra skäl inte längre är påkallat att åklagaren är undersökningsledare, återföra ledningen av förundersökningen till polismyndigheten. Detta bör dock inte ske om frihetsberövande som skall avräknas enligt 19 a § lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m. har förekommit.

Underrättelse till åklagare i vissa fall

9 § När åklagare leder förundersökningen skall polismyndigheten underrätta åklagaren om det kan antas att den misstänkte gjort sig skyldig även till annat brott eller att en annan person har begått brott som har samband med den förundersökning som åklagaren leder.

10 § Om polismyndigheten har inlett en förundersökning avseende brott av allvarlig beskaffenhet t.ex. ett spaningsmord eller något annat allvarligt brott och gärningsmannen är okänd, skall polismyndigheten genast lämna meddelande om brottet till åklagare samt fortlöpande lämna underrättelser om förundersökningens gång.

Allmänna råd

När en åklagare fått ett meddelande om brott som avses i 10 § bör åklagaren snarast möjligt besluta om förundersökningen skall övertas eller inte. Beslutet bör dokumenteras.

I ärenden som kräver komplicerade juridiska bedömningar eller om det på grund av annan särskild omständighet är lämpligt med ett tidigt åklagarinträde, exempelvis beträffande ekonomisk brottslighet eller i fråga om svårbedömda specialstraffrättsliga brott, bör polismyndigheten underrätta åklagare redan när det uppstår fråga om att inleda förundersökning.

Förundersökningsbegränsning m.m.

11 § Undersökningsledaren skall fortlöpande kontrollera om utredningsläget är sådant att det enligt 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken inte längre finns anledning att fullfölja förundersökningen.

Undersökningsledaren skall även kontinuerligt kontrollera om det finns förutsättningar för att tillämpa bestämmelserna om förundersökningsbegränsning i 23 kap. 4 a § rättegångsbalken. Om sådana förutsättningar kan föreligga i ett ärende där polismyndigheten leder

förundersökningen skall detta snarast överlämnas till åklagare för beslut om den fortsatta handläggningen.

Prövning av polismyndighetens beslut

12 § Om det begärs prövning av polismyndighetens beslut att inte inleda eller att lägga ned en förundersökning skall prövningen göras av åklagare.

Denna författning träder i kraft den 1 januari 2006. Samtidigt upphör RÅFS 1997:12 att gälla.

FREDRIK WERSÄLL

/Agneta Blidberg

Brott där saken skall anses vara av enkel beskaffenhet***Brottsbalken***

Beträffande följande brott i brottsbalken skall saken anses vara av enkel beskaffenhet och förundersökningen i normalfallet ledas av polismyndigheten.

<i>3 kap. Om brott mot liv och hälsa</i>	<i>Anm</i>
– misshandel	
– vållande till annans död i samband med trafikolycka	
– vållande till kroppsskada eller sjukdom i samband med trafikolycka	ÅP
– framkallande av fara för annan	
<i>4 kap. Om brott mot frihet och frid</i>	
– olaga hot, ej grovt brott	
– hemfridsbrott	ÅP
– olaga intrång	ÅP
– ofredande	ÅP
<i>6 kap. Om sexualbrott</i>	
– sexuellt ofredande, enligt 10 § andra stycket	
– köp av sexuell tjänst	
<i>8 kap. Om stöld, rån och andra tillgreppsbrott</i>	
– stöld	ÅP
– snatteri	ÅP
– grov stöld	
– tillgrepp av fortskaffningsmedel	ÅP
– egenmäktigt förfarande	ÅP
– självtäkt	ÅP
– olovlig kraftavledning	ÅP
<i>9 kap. Om bedrägeri och annan oredlighet</i>	
– bedrägeri	ÅP
– bedrägligt beteende	ÅP
– häleri avseende något som är frånhämt annat genom brott	ÅP
– häleriförseelse	ÅP
– oredligt förfarande	ÅP
<i>10 kap. Om förskingring och annan trolöshet</i>	
– undandräkt	ÅP
– olovligt förfogande	ÅP
– olovligt brukande	ÅP
– fyndförseelse	ÅP
<i>12 kap. Om skadegörelsebrott</i>	
– skadegörelse, ej genom brand	
– åverkan	ÅP
– grov skadegörelse, ej genom brand	

- tagande av olovlig väg
- 13 kap. Om allmänfarliga brott*
- allmänfarlig vårdslöshet
- 14 kap. Om förfalskningsbrott*
- urkundsförfalskning
- förvanskning av urkund
- undertryckande av urkund
- märkesförfalskning
- brukande av falsk urkund
- 15 kap. Om mened, falskt åtal och annan osann utsaga*
- osant intygande
- brukande av osann urkund
- missbruk av urkund
- 16 kap. Om brott mot allmän ordning*
- brott mot griftefrid
- falsk larm
- missbruk av larmanordning
- förargelseväckande beteende
- 17 kap. Om brott mot allmän verksamhet m.m.*
- våld och hot mot tjänsteman, ej mot polis, åklagare eller domare
- förgripelse mot tjänsteman, ej mot polis, åklagare eller domare
- våldsamt motstånd
- överträdelse av myndighets bud
- hindrande av förrättning
- föregivande av allmän ställning

Brott mot miljöbalken

Beträffande följande brott i miljöbalken skall saken anses vara av enkel beskaffenhet och förundersökningen i normalfallet ledas av polismyndigheten.

- Otillåten miljöverksamhet enligt 29 kap. 4 § beträffande
 - enskilda avlopp enligt 12–14 §§ förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd såvitt avser avlopp som inte är angivna i bilagan till förordningen,
 - värmepumpar enligt 17 § samma förordning såvitt avser värmepumpar som inte är angivna i bilagan till förordningen,
 - avsikt att driva vissa typer av anläggningar enligt 38 § samma förordning samt
 - hållande av djur enligt 39 § samma förordning.

Nedskräpning enligt 29 kap. 7 § och brott enligt 29 kap. 9 §.

Särskild åtalsprövning skall i vissa fall göras av åklagare beträffande avsikt att driva vissa typer av anläggningar och brott enligt 29 kap. 9 §.

Övrig specialstraffrätt

Beträffande specialstraffrättsliga brott i nedan angivna författningar skall saken som regel anses vara av enkel beskaffenhet och förundersökningen i normalfallet ledas av polismyndigheten.

- lag (1951:649) om vissa trafikbrott
- 13 kap. 1 § luftfartslagen (1957:297)
- 1 § första stycket 1 och 6 narkotikastrafflagen (1968:64)
- lag (1982:821) om transport av farligt gods
- jaktlagen (1987:259), ej grovt jaktbrott
- lag (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål
- lag (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor
- utlänningslagen (1989:529), ej 10 kap. 2 a och 5 §§ ÅP
- lotterilagen (1994:1000)
- 20 kap. 5 § sjölagen (1994:1009)
- alkohollagen (1994:1738)
- lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt
- vapenlagen (1996:67) ÅP

Även beträffande övriga brott mot specialstraffrättsliga bestämmelser skall saken anses vara av enkel beskaffenhet om inte svårare straff än fängelse sex månader kan följa på brottet.

ÅP = Särskild åtalsprövning skall i vissa fall göras av åklagare.